

cev, predvsem od tistih, ki se preživljajo le z rokodelstvom, in to zanje ni le konjiček, dosti truda in časa, ki bi ga ob boljši skupni organiziranosti in podpori resornih ustanov lahko porabili za ustvarjanje. Sodelovanje na sejmi doma in v tujini, komisijska prodaja po trgovinah, prodaja v lastnih delavnicah in trgovinah, vse je povezano s stroški. In ko sledi izračun, včasih ne ostane nič. Vsekakor je njihova eksistenca dostikrat negotova in najverjetneje jih le ustvarjalnost žene, da vztrajajo in se jim pogosto z domiselnostjo in uveljavitvijo izdelkov na koncu le posreči.

Pojavljanje rokodelskih izdelkov na sejmi ali v trgovinah dodaja vrednost kakovostni ponudbi ter prispeva k pisanosti in poznanju rokodelstva v našem okolju ter nagrajuje tudi turiste, ki prihajajo v Slovenijo vse množičneje.

Čeprav marsikdo nerad sliši, da je rokodelc, in svoje delo dojema kot umetniško, pa je izraz za to dejavnost zelo primeren. Rokodelec je po drugi svetovni vojni žal veljal za nazadnjaškega, a zdaj je čas, da se uveljavi kot povsem aktualen – kakor je že bil in kakor je to v svetovnih jezikih.

Je namreč spreten ustvarjalec, ki zna večje ročno in tudi s pomočjo orodij načrtovati in ustvarjati izvirne in funkcionalne, estetske izdelke, tehnološko preproste ali zahtevne. Spodbudno je, da rokodelci materiale in zamisli za izdelke najpogosteje iščejo v svojem kulturnem in naravnem okolju, uporabljajo pa tudi materiale, ki jih lahko ustvarjalno reciklirajo. V knjigi so tako predstavljeni rokodelke in rokodelci, ki iz najrazličnejših materialov izdelujejo nakit, oblačila in obutev, ki so različno oblikovani in v različnih tehnikah, modne dodatke, kot so torbe, torbice in denarnice, kaligrafske in klasično tiskane izdelke, poslikavajo posode in druge predmete, tiskajo na blago, izdelujejo uporabno in dekorativno keramiko, svetilke, vežejo knjige, ustvarjajo plakate, reklame in vsakršne vzorce, črke vseh vrst, lesen pribor in piščali, naravna mila, duhovite igrače, pletene in kvačkane uporabne izdelke, izdelke iz pleksistekla, reciklirajo najrazličnejše materiale v uporabne in zanimive izdelke, oblikujejo unikatno in naravno notranjo opremo, narišejo domiselne knjižne in druge ilustracije, izdelujejo mozaike. Čeprav so ljudem taki

izdelki všeč, pa žal v zadnjem času precej pada naša kupna moč. Dobro zvenijo tudi domiselna imena blagovnih znamk, pod katerimi rokodelci prodajajo svoje izdelke (npr. Fensišmensi, Milo za drago, Tri lukne, tipoRenesansa, Smetumet, Tejaideja, Zelolepo, Soba z razgledom in podobno). Merilo za predstavitev so bili torej že uveljavljeni ustvarjalci, ki so v javnosti poznani z umetniških sejmov, umetniških spletnih trgovin in osebnih predstavitev na Facebooku in blogih, ki so nemalokrat tudi prodajalna z zelo izvirnimi prispevki.

Ustvarjalnim ljudem roke redko mirujejo, iščejo namreč poti, da svoje zamisli spravijo v življenje – jih izdelajo. V časih, ko sta skoraj že propadalo gospodarstvo in industrija nemi za prošnje za službe umetniško usmerjenih ljudi, jim ne preostane nič drugega, kakor da se prepustijo svoji nadarjenosti in domisljam. Takih ustvarjalcev je v Sloveniji prav gotovo še dosti več, kakor jih je predstavila *Delavnica, polna nereda*, in lahko le upamo, da si bodo tudi ti kdaj zaslužili predstavitev v takšni ali podobni knjigi.

DUŠKA KNEŽEVIĆ HOČEVAR: Etnografija medgeneracijskih odnosov. Dom in delo na kmetijah skozi življenjske pripovedi; Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2013, 245 str.

Antropološko delo Duške Knežević Hočevar *Etnografija medgeneracijskih odnosov. Dom in delo na kmetijah skozi življenjske pripovedi* je rezultat nekajletnega načrtnega raziskovanja medgeneracijskih odnosov v kmečkih družinah v času, ko se kmečko prebivalstvo spoprijema z demografskimi, socialnimi in gospodarskimi problemi, kot so staranje prebivalstva, oskrba ostarelih, odhajanje mladih s kmetij, neizkoriščene obdelovalne površine in druge gospodarske možnosti razvoja na podeželju. Razprava je nastala v času vpeljeve »kmetijskih« ukrepov, ki naj bi spodbudili gospodarje kmetij k pravočasni predaji kmetij otrokom, tako imenovani/-emu mladi/-emu prevzemnici/-ku, s čimer bi kmetijstvo ponovno zaživelo, postalo konkurenčnejše in za mlade poklicno zanimivejše. Raz-

prava je sestavljena iz dveh delov. Prvi je teoretični: v njem avtorica pokaže na moč socialne antropologije, da na podlagi klasičnega aparata demografske in historične antropologije ter socialne gerontologije ponazori razumevanje medgeneracijskega pretoka blaginje. Pri tem pa se osredini posebej na razprave, ki obravnavajo modele solidarnosti in ambivalence med družinskimi člani. Drugi del razprave je etnografski, tj. študija na podlagi terenske raziskave, s poudarkom na življenjskih pripovedih odraslih članov izbranih kmečkih večgeneracijskih družin o njihovem doživljanju odnosov med generacijami. Z njimi pa tudi preverja rezultate predhodne raziskave v soavtorstvu z Majdo Černič Istenič (2010), *Dom in delo na kmetijah. Raziskava odnosov med generacijami in spoloma*.

* Doc. dr. Irena Rožman, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., znanstvena sodelavka, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije in Znanstveno-raziskovalno središče Koper. 6000 Koper, Titov trg 5, irena.rozman@guest.arnes.si.

Avtorica je s tem delom slovenski antropološki prostor seznanila z novimi pristopi, teorijami preučevanja medgeneracijskih odnosov v kmečkih družinah, ki jasno potrjujejo in razločujejo vrste medosebnih odnosov družinskih članov. Jedro razprave so analize »stvarnih« medosebnih odnosov med člani večgeneracijske kmečke družine: prikaže razhajanja in bližino »stare« in »mlade« generacije v pojmovanju skrbi za ostarele starše, ki pa jih obravnava v povezavi z drugimi tematikami – uvajanjem novosti v kmečko gospodarstvo, dednimi navadami in medsebojno pomočjo med sorodniki in sosedi.

Vse omenjene tematike (medsebojna pomoč, dedno pravo, uvajanje novosti v kmečko gospodarstvo) so bile že od zgodaj jedro klasičnih etnoloških razprav; avtorji so jih sicer povezovali z dinamiko družinskega življenja, vendar so bili pri tem bolj zazrti v preteklost kot sedanjost. Prav tako

je bilo družinsko življenje obravnavano le kot sestavina t. i. krajevnih etnoloških monografij ali drugih etnoloških monografij, na primer o življenjskih zgodbah ali povezano z obravnavo drugih družbenih fenomenov. Izjema je delo Mojce Ravnik; že naslov – *Bratje, sestre, strniči, zermani* (1996) – pove, da je predmet raziskave družinsko življenje. V problematiko družinskega življenja lahko uvrstimo tudi delo Vilme Malečkar *Dalmatinske neveste* (2005), ki obravnava preživetvene strategije družin v Brkinih, tesno povezane s poročnimi, in delo Irene Destovnik *Moč šibkih. Ženske v času kmečkega gospodarjenja* (2002), ki obravnava življenje in preživetje samskih mater in njihovih otrok. Vendar pa delo antropologinje Duške Knežević Hočevar zavzema posebno mesto, ker se osredinja na vsakdanje življenje, ki ga kmečki ljudje s svojim delovanjem, ravnanjem in čustvovanjem živijo zdaj, a

o njem vemo zelo malo. S tega gledišča je delo Duške Knežević Hočevar izjemno pomembno in dragoceno, ker etnologe in antropologe opozarja, da so raziskave o načinu življenja sodobnih kmečkih družin podhranjene.

Literatura

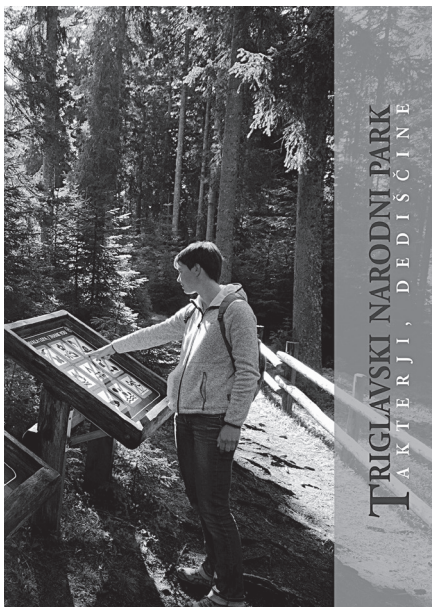
DESTOVNIK, Irena: *Moč šibkih. Ženske v času kmečkega gospodarjenja*. Celovec: Drava, 2002.

KNEŽEVIĆ HOČEVAR, Duška in Majda Črnič Istenič: *Dom in delo na kmetijah. Raziskava odnosov med generacijami in spoloma*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010.

MALEČKAR, Vilma: *Dalmatinske neveste. Procesi ženske poročne migracije iz zadrškega zaledja v Brkine v 20. stoletju*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče in Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Založba Annales, 2005.

RAVNIK, Mojca: *Bratje, sestre, strniči, zermani. Družina in sorodstvo v vaseh v Slovenski Istri*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 1996.

JURIJ FIKFAK, TATIANA BAJUK SENČAR IN DAN PODJED (UR.): *Triglavski narodni park. Akterji, dediščine*; Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2014, 177 str.

V slovenski etnologiji in kulturni antropologiji je v zadnjem desetletju opaziti naraščanje zanimanja za teme, povezane z zavarovanimi območji (npr. Bajuk Sen-

čar 2005; Simonič 2006; Vranješ 2008). Ta težnja je nedvomno dobrodošla, ne la za vedo samo, temveč tudi za zainteresirano javnost, upravljavce in prebivalce oziroma različne akterje, ki se z zavarovanim okoljem srečujejo v vsakdanjem življenju in poklicno. Najbrž ne pretiravamo, če rečemo, da je zavarovanim območjem že pred nastankom usojeno, da povzročijo različne, nasprotno, pogosto konfliktne poglede na rabo prostora ter s tem povezano naravno in kulturno dediščino. Poenostavljeno rečeno, ti pogledi se oblikujejo glede na različne položaje v krogu zakonodajalec–upravljavca–uporabnik prostora. Razlike v pogledih so običajno prepoznaven odsev razlik v družbenih vlogah, interesih, navedah in zlasti vrednotah vpletenih akterjev, upravljanje teh razlik pa pogosto ni prepuščeno nikomur. Ni skrivnost, da se antropologi in etnologi še posebej radi lotevajo tem, kjer sta družbeno oblikovanje in uporaba različnih stališč očitni, navsezadnje se šolajo za ugotavljanje in razumevanje teh procesov. Ko gre za zavarovana območja,

ima razumevanje teh odnosov tudi potencialno aplikativno plat. Diskurzi o zavarovanih območjih se namreč pogosto razkrijejo šele ob »razgretih« okoliščinah, predvsem pa se zdi, da se vrtijo v omenjenem krogu različnih vlog. Če bi bila ena od nalog raziskovalnega dela, da se z izhodiščne pozicije zunaj omenjenega kroga tistim v krogu pomaga, da stališča drugih bolje razumejo, bi to lahko pomagalo pri sprejemanju odločitev o upravljanju zavarovanega območja. Iz večine prispevkov zbornika je mogoče razbrati tudi omenjeno željo. Zbornik namreč prinaša prve rezultate projekta »Triglavski narodni park. Dediščine, akterji – strategije, vprašanje in rešitve«, ki ga vodi dr. Jurij Fikfak iz Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU. Uredniki so v zbornik vključili sedem prispevkov, ki se z različnih zornih kotov lotevajo vprašanj odnosa do dediščine v Triglavskem narodnem parku (TNP), skleneta pa ga prispevka o zavarovanih območjih na Hrvaškem in Finskem. Glede na to, da je odnos do naravne in kulturne dediščine v parkih v

* Dr. Matej Vranješ, univ. dipl. geogr. in fil., Svetovanje, vodenje, izvajanje projektov - Matej Vranješ s.p. 5000 Nova Gorica, Cankarjeva 34, matej.vranjes@gmail.com.